

Prof. Dr. Halil İnalçık ile Ankara Tarihine Dair Bir Söyleşi

Bülent ARI

- Hocam uzun süredir Ertuğrul ve Osman Gazi dönemi üzerinde araştırmalar yapıyorsunuz. Son tespitlerinize göre Ankara'nın da bu dönem içinde önemli bir yeri var. Bu tespitlerinizden bahsedebilir misiniz?

- Bazı tarihî kayıtlar 1222 yılında Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın Ankara'da bulunduğunu göstermektedir. Yazıcıoğlu Ali onun bu uc serhat bölgesine sefer yaptığını söyler. İznik Laskarid İmparatoru Yuannis Vatatzes ile 1222-1231 döneminde savaş hâlinde olduğunu Bizans kaynakları teyit eder. Bu seferlerde Ankara'yı harekât üssü olarak kullanmış görünmektedir. Ankara'da bunu ispat eden izler vardır. Akköprü 1222 inşa tarihini taşır; herhâlde onun emriyle yapılmıştır. Orduları sevk etmek için o zaman geniş bir yatağı olan Ankara suyunu emniyetle geçmek gerekirdi. Keza bu tarihlerde Ankara kalesindeki Alâeddin Camiini de o yaptırmış olmalı.

- Sefere gittiği yer belli mi?

- Kesin olarak bilmiyoruz. Fakat bu seferin İznik Laskaridlerine karşı olduğu kesindir. Bunun ayrıntılarını ilerde makalemde göstereceğim. Bölge İznik'le Eskişehir arasındaki topraklarda olmalıdır. Eskişehir yanındaki Karacahisar olabilir. Ama tarihi kesin olarak 1222'de olmalı. Alâeddin'in ilk seferinde bu bölgede fetihler yaptığını çağdaş bir Suriye tarihçisi, İbn Nazif açıklıyor. 1225'den sonraki seferlerde bu fütuhâtı kaybediyor. Vatatzes fethedilen yerleri geri alıyor. Olayı Bizantinistler yanlış yorumluyorlar. John Langdon, Vatatzes'in karşı saldırısını "The Last Imperial Crusa-

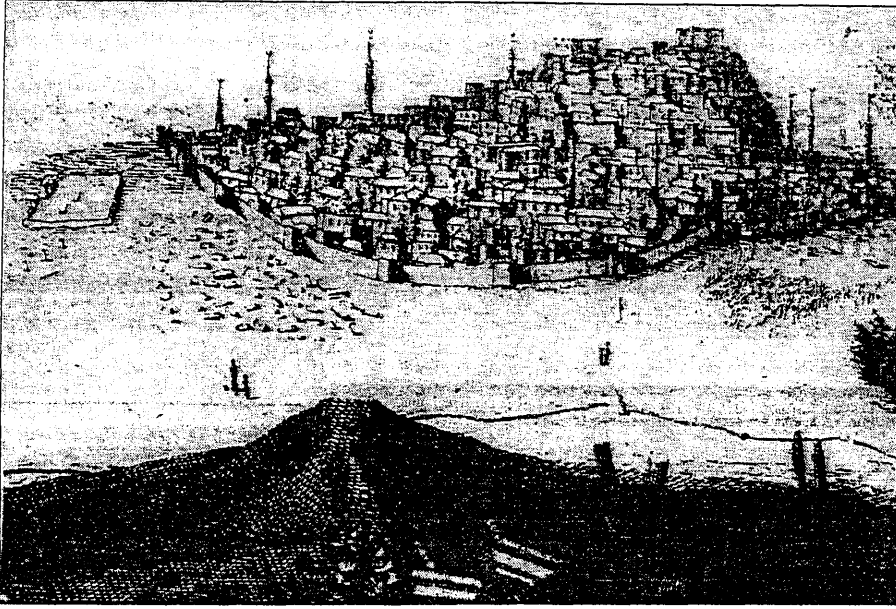

Prof. Dr. Halil İnalçık ve Bülent Arı Akköprü önünde

de" diye anıyor kitabında. Yazıcızade'ye göre Ertuğrul Gazi Alâeddin Keykubad'la beraber gelmiş. Keza Neşri'de ilginç bir rivayete göre Ertuğrul Alâeddin Keykubad ile gelip Karacahisar'ı fethetmiş, fakat sonra kâfir gelmiş, geri almış. Bu bilgi 1222 seferi hakkında Yazıcızade ve Bizans rivayetine uygun düşmekte. Hakikaten Alâeddin Keykubad 1231'de burada savaşa son veriyor. Çünkü o zaman Sivas'a bir Moğol akını olmuştur. Bu da tarihî bir olaydır; İbn Bibi kaydeder. Aşıkpaşazade'ye göre Karacahisar'ı Alâeddin ve Osman Bey kuşatmışlar; Moğollar akın etmiş, onun üzerine Alâeddin geri dönmüş. Bu rivayet I. Alâeddin'e ait tarihî olayın yansıması olarak görünüyor.

- Ertuğrul Gazinin Selçuk sultanı ile buraya gelmesi Ankara tarihi için de çok önemli bir olay değil mi?

- Tabii, eski rivayete göre o zaman Ertuğrul'un ilk geldiği yer de Ankara civarında Karacadağ olarak zikredilir. Tabii Ankara büyük bir şehir. Ordu burada hazırlanıp sefere çıkıyor. Bu nedenle kullandığımız kay-

1717 Pitton de Tournefort'un Seyahatnamesindeki Ankara Gravürü

naklarda Ankara ismi zikredilmektedir. Aşıkpaşazade'deki rivayetin gerisindeki tarihî gerçek I. Alâeddin'in seferi olmalıdır. Aşıkpaşazade'de bu kayıt kuşkusuz yanlıştır.

Osmanlı kaynağı Neşri'de Ertuğrul'la Alâeddin'in geldiği söyleniyor. Aşıkpaşazade onu atlamış. Fakat Yazıcızade Ali'nin rivayeti çok ilginç. Aynı şeyi söylüyor. Alâeddin Ertuğrul'la geldi diyor. Onu doğrulayan başka bir nokta daha var. Yazıcızade, Alâeddin'in bu yöreyi Hüsameddin Çoban'a ismarladığını söylüyor. Bunun ardından ilâve ediyor; Ertuğrul ve Gökalp de beraberdi diye ekliyor. Önemli olan nokta Hüsameddin Çoban'dan bahsetmesidir. 1222 yılında Hüsameddin Çoban Kastamonu emiri idi. Melikü'l ümera Hüsameddin Çoban Bey o tarihte İbn Bibi'de bu bölgede anılmıştır.

- Alâeddin bu seferi niçin yaptı?

- O zaman Sinop-Kırım ticareti Selçuklular için çok önemli idi. Sinop, gemilerin yanaştığı büyük bir liman. Rumlar Sinop'u bırakmak istemiyorlar. Samsun, Sinop ve Kırım'da Rumlar var. Tüccar oralardan Kayseri, Sivas üzerinden Suriye ve Mısır'a gidiyor. Bu ticaretin başlıca konusu kürk ve esirdi... Bu kuzey yolu hem Rumlar, hem de Selçuklular için çok mühimdi. İşte Rumlar bu yolu bırakmak istemiyorlardı. Rumlar bu yolu 1214'de Selçuk sultanına kaptırıyor. 8 sene sonra, 1222'de Kırım'da Soğdak'a bir Moğol akını oluyor. Rumlar mallarını gemilere doldurup Anadolu'ya kaçmak istiyorlar. Fakat fırtınaya yakalanıp Sinop'a düşüyorlar. Selçuk sultanı mallarını müsadere ediyor. İşte Alâeddin'in Laskaridlerle savaşmasının sebebi bu idi. Yani hem Rumlar, hem Selçuklular bu ticaret yolunu kontrol altına almak arzusundaydılar. Sinop ve Samsun

bu yüzden her iki taraf için çok mühim. Samsun ve Sinop için Laskaridlerin savaşlarına dair Arap kaynakları, İbn Nazif ve İbnü'l-Esir'de kayıtlar var.

Hüsameddin Çoban Bey Kastamonu ve Sinop'tan Sakarya'ya kadar bu bölgenin emiri. Bu nehir bölgesinde iki Selçuklu uc beyi var. Sol beylerbeyi Kızılbey idi. Kızılbey'in merkezi Ankara, Hüsameddin Çoban'ın merkezi Kastamonu.

Hüsameddin Çoban neslinden gelen, Kastamonu

emiri Yavlak Arslan 1290'larda Osman Gazinin amiridir. Çobanilerden Yavlak Arslan'ın oğlu Ali, Bizans'la anlaşılıyor. Bu sefer onun maiyetindeki gaziler Osman Gazinin yanına geliyorlar. Bizans tarihçisi Pachymeres, "Osman Gazi çok atılgandı, 1300'e doğru gaziler onun emrine giriyorlardı." diyor. Osman Gazinin yıldızı o zaman parlıyor. Görüyorsunuz tarihî kaynakların dikkatle incelenmesi bizi nereden nereye getiriyor? Osmanlı Devletinin menşeleri deyince taa I. Alâeddin Keykubad'a ve Hüsameddin Çoban'a kadar gidiyoruz.

- Alâeddin Keykubad'ın Ankara'daki eserleri hakkında bilgimiz bu tarihî çerçeve içinde anlam kazanıyor.

- Akköprü'ye gittik. Alâeddin Ankara'ya gelince herhâlde şehrin ileri gelenleri karşıyorlar. Köprü istiyorlar, cami istiyorlar. Sultan onları yaptırıyor. Hisar'da Alâeddin Camiini yaptırıyor. Kitabesi 1222'yi göstermekte. Sol kol beylerbeyi, Ankara emiri Kızılbey'in de Ankara'da bir camii var ve onun adına Kızılbey mahallesi bugüne kadar devam etmiştir. Alâeddin sonunda onu zindana atmış. Sebebi bilinmiyor. Alâeddin'in Bizans'a karşı seferlerini teyit eden başka bir kanıtımız daha var. Alâeddin'in Celaledin Harzemşah'a bir mektubu malûmdur. Onunla sulh yapmak istiyor. Ona diyor ki: "Sen Şarkta kefere Gürcü ve Ermenilerle savaşıyorsun, ben de bu tarafta kefereyle savaşıyorum". Bu kayıt da Alâeddin'in Rumlara karşı savaşlarını teyit eden başka bir kanıttır. Bu noktalar şimdiye kadar yazılan Selçuklu tarihlerinde açıklanmamıştır.

- Ankara tarihi için yepyeni bilgilerle bizi aydınlattınız. Teşekkürler hocam.

T Ü R K Y U R D U

Türk Ocakları Merkez Heyetinin Aylık Yayın Organıdır.

Yayımlayan

Türk Ocakları Basın, Yayın ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi

Sahibi

Türk Ocakları Merkez Heyeti Adına
Nuri GÜRGÜR

Genel Yayın Müdürü
M. Çağatay ÖZDEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. Dr. Necmeddin SEFERCİOĞLU

Yayın Kurulu

Yücel HACALOĞLU, Doç. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR,
Prof. Dr. Nevin Güngör ERGAN, Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN,
Ömer ÖZCAN, Dr. Serdar SAĞLAM, Dr. Erman TOPBAŞ,
Dr. Yunus KOÇ, Dr. Mehmet SARITAŞ, Dr. Bahri ATA

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ali BİRİNCİ (Polis Akad.),
Prof. Dr. Ali GÜLER (İzzet Baysal Ü),
Prof. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN (Müglâ Ü),
Prof. Dr. Bahaeddin YEDİMLİDİZ (Hacettepe Ü),
Prof. Dr. Bayram KODAMAN (Süleymani Demirel Ü),
Prof. Dr. Dursun YILDIRIM (Hacettepe Ü),
Prof. Dr. İsmail YAKIT (S. D. Ü),
Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU (Pamukkale Ü),
Prof. Dr. Leyla KARAHAN (Gazi Ü),
Prof. Dr. M. Cihat ÖZÖNDER (Hacettepe Ü),
Prof. Dr. Mustafa ERKAL (İstanbul Ü),
Prof. Dr. Salim CÖHÇE (İnönü Ü),
Prof. Dr. Şerif AKTAŞ (Gazi Ü),
Prof. Dr. Ülker AKKUTAY (Gazi Ü)

Büro : Yaşar GİRGİN

İdare Yeri

Sezenler Sokağı 4/12 Sıhhiye-ANKARA
Tel-Belgegeçer : (0312) 229 69 74

Yıllık Ferdî Abone : 20.000.000 TL.
Yıllık Kurum Abonesi : 65.000.000 TL.

Yazışma Adresi

P.K. 429 Yenişehir-ANKARA
e-mail : turkyurdu@turkyurdu.com.tr
turkocaklari@turkyurdu.com.tr
Türk Ocakları e-mail : turkocagi@tinet.net.tr

Yurtdışı Abone

Avrupa Ülkeleri için : 50 Euro
Diğer Ülkeler için : 60 Dolar

Abone Ücreti:

"Türk Ocakları Basın, Yayın ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi
Türk Yurdu 257311 numaralı posta çeki" hesabına,
yurtdışı havaeleler için de T.C. Ziraat Bankası
Necatibey-ANKARA şubesi 133527 numaralı banka hesabına
yatırılarak, P.K. 429 Yenişehir-ANKARA adresine bilgi verilir.

Yayınlanan yazıların muhtevasına ait sorumluluk yazarlarına
aittir. Yayınlanacak yazılar üzerinde yazardan müsaade alınarak
gerekli düzeltmeler yapılabilir. Gönderilen yazılar yayınlanışın
yayınlanmasını iade edilmez.

Kapak:

Cosmic - (0312) 447 23 18 - 19

Dizgi - Sayfa Düzeni:

Berkcan - (0312) 433 42 87

7. Devre, cilt 22 (54)

Sayı : 176 (537)

91. Yıl

Baskı

EVREN YAYINCILIK A.Ş.
Tel : (0312) 484 05 05 - ANKARA

İÇİNDEKİLER

Türk Milleti Varoldukça Ocak Tütecek ve Hizmetler Yürüyecektir / Nuri GÜRGÜR	2
Türk Milliyetçiliği, Avrupa Birliği ve Değişen Kızıl Elma / Ümit ÖZDAG	7
Niye Kanıtıyorsunuz Kardeşim? / Acar OKAN	8
Anadilde Eğitim Üzerine Odaklandırılmış Bir Büyük Projeye Dair / Durmuş HOCAOĞLU	15
Yazı Yazarın Kendisidir / Alaaddin KORKMAZ	19
AB ve Yandaşları Psikolojik Harekât Yürütüyor / Hasan ÜNAL	24
Yeni Mutabakat / Gündüz AKTAN	27
Osman Bölükbaşı / Ağâh Oktay GÜNER	32
Osmanlı'dan Cumhuriyete (İktisadî, Sosyal, Siyasî Zihniyet Değişimi) / Bayram KODAMAN	35
Dünden Bugüne Ankara / Rifat ÖZDEMİR	40
Ankara Adının Kaynağı ve Yeni Bir Yaklaşım/ Bilal AK	50
Ankara'da Osmanlı Türkler / Ahmet Refik (ALTINAY)	61
Ankara'nın Tarihi / Mübarek GALİP	63
Bir Zamanlar Ankara / Nuri GÜRGÜR	66
Prof. Dr. Halil İnalçık ile Ankara Tarihine Dair Bir Söyleşi / Bülent ARI	70
Eski Türk Ocakları Merkez Binasının İnşaatına Ait Anılarım / Hikmet KOYUNOĞLU	72
Ankara'da Üniversitelerin Kuruluşu, Gelişmesi ve Bugünkü Durum / Ercüment KURAN	76
Cumhuriyet Ankara'sının İlk Üniversitesi Yüksek Ziraat Enstitüsü / Celâl ER	79
Millî Mücadelede Ankara / Seyfettin SAĞLAM	82
Bir Zamanlar Ankara'sı / Necmeddin SEFERCİOĞLU	87
Cumhuriyetin Eğitim Ruhu ve Ankara / M. Coşkun DEĞİRMENCİOĞLU	98
Ankara'nın İlk Bayramı Nasıl Çocuk Bayramı Oldu? / Veysi AKIN	102
Eski Ankara - Yeni Ankara Tarihi Kent Dokusunun Korunması / Mehmet TUNÇER	106
Ankara mı Dediniz, Yani Büyük Tiyatro? / Emine İŞINSU	109
Ankara'nın Kitabiyat Mecmuaları Kitap Dostu Mehmet Ergin Beye Hümetle İthaf / Ali BİRİNCİ	111
Ankara'nın Kahve ve Kiraathaneleri / M. Nazmi ÖZALP	115
1944 Yılı Ankara'sı / İsmail Çağrı ÖZCAN	119
Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü / Tayyip DUMAN	127
Geçmişe Bir Binanın Tanıklığından Bakmak: Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Darül Muallimin Binası / Mehmet SARIOĞLU	132
Zevk-i Tahattur / M. Kamil KUTLUAY	135
Anarşi Yıllarında Gazi Eğitim Enstitüsü / Mustafa ŞEN	138
Angara Efsanesi Baykal'ın Kızı Angara / Bilâl AK	147
Ankara'da Üç Ay	149
Kitabiyat	152
Haberler	154